

ԳԱՂԱՔԱԿԱՆ ԿՈՒՐՆԵՐ

Ե Դ Ի Պ Տ Ո Ս

Կարծիր ծովուն ամբողջ եղբայր
միայն ամբողջ կիցիւն են, կըսէ
Դաղդիւրէն թերթ մը : Սուաքի-
մի անդիւրական պահապանը խիստ
կը տառապի, հակառակ ձեռք
առնուած բոլոր միջոցներուն,
հիւանդաց թիւն համեմատաբար
չափ է : Սուաքիմի կացութիւնը
բարեփոխուած չէ, ապաւորուե-
լը միշտ կը տիրանան քաղաքին
շուրջն ամեն գրից, և որ չանց-
նիր՝ որ չտեսնուին ասոնք Սուա-
քիմի և լեռնին միջև տարածուած
դաշտին վրայ :

Երկրին բոլոր գրիկներն՝ որք
քաղաք կը մտնեն անմիջապէս զի-
նաթաղ կը լինեն : Զգուշութեան
մեծամեծ միջոցներ ձեռք առ-
նուած են Օսման Տիկնայի կողմէ
հարուած մը չընդունելու :

Գործաւորի լուրերն յոռի են
միշտ, այսու հանգերէ մինչև այս
վերջին օրերս ապստամբաց յա-
ռաժարագործիւն չէ նշանակե-
լուած, երկրին այդ մասին մէջ :

Ի Գահիրէ, պատերազմական
գործող նախարարութեան մէջ
շարունակ դաշնադրութիւններ
կըլլան Ասուանի անդրկողմեան
Պէտեֆի ցեղերուն հետ, զորմի
միջոցաւ, զիւրեք ի հաղաղու-
թիւն կոչելու և յրուելու համար
այն տարածութեան հրոսախուժներն
որք կը լինեն այդ կողմերը :

Ալեքսանդրիոյ իշխանութիւնը
քաղաքին մարտնչական համար
պէտք է ուղարկուի ընեն, կըսէ
վերջին ցաւալի է, ի՞նչէ դա-
տենք այն գաղափարութիւննե-
րէն որք կը շնորհին ամեն փոքրիկ
մէջ և որք չեն նպատակէ հասա-
րակաց տարածութեան :

Այս կէտին վրայ էջերէ կա-
կըսէ թէ, բնականաբար եթէ
տարափոխիկ հիւանդութիւն մը
ծագի, վկայ պիտի ըլլանք այն
եռանդուն հակադրութեան կըրկ-
նուելուն, զոր պայտօնեայք ցոյց
տուին անցեալ ամառ, սակայն
մենք այն կարծիքն ունինք որ,
աւելի կարծէ նախադրուելու
թեմաք հիւանդութիւնն արդէ
չիլ ըսն թէ բժշկել, և ապա-
հով ենք որ հասարակութիւնը
համակարծիք է մեզ :

Այսու ամենայնիւ բոլորովին
իրաւացի չէ ամեն յանձնարք ա-
ռողջապահական իշխանութեանց
վրայ ձգել, վստահի ամեն մարդ-
չիլնար ուրանալ որ մեծ ջան-
քեր եղան և կըլլան քաղաքը
մարդու պահելու համար : Այս և
է ջանք կարող չպիտի ըլլայ Ա-
լեքսանդրիան առողջապահական
լու պայմանի մը մէջ զենել, մին-
չեւ որ կոյուղիներու ընտիր դը-
նութիւն մը չհասարակութեան քա-
ղաքին մէջ, որուն իրականու-
թիւնն ալ անկարելի է կարծես :

ՅԱՆՈՒՄ ԵՒ ՄԱՐԴԵՐ

Քանի մը սպանիական և անդ-
լիական թերթեր, կըսէ Լեթան,
երկար ատենէ ի վեր կը պնդեն
Մարդի մէջ մեր կարծեցեալ
մէկ դիւանագիտական գործու-
ղութեան վրայ, որ քաղաքին մէջ
արդեւորութիւնը պիտի շատցանէ,
ի վնաս մեր գրացեայ : Լոնտո-
նայի և Մարտիմի մեր այդ պաշ-
տօնակիցներու ենթադրութեանց
չափազանցութիւնն յայտնի ըլ-
լալէ զատ, այնպիսի յատկու-
թիւն մ'ունին որ միջակցութիւն
մ'ունենալ կուզեն անձնական

չափուց համար, որ տեղի կ'ու-
նենայ Արեւելից մէջ :

Յէտի արեւունայ մօտ ներ-
կայիչ ունեցող տերութեանց և-
րեք մասնաւորապէս շահ ունին
Մարդի մէջ, իրենց գրացու-
թեան ազգաւ : Այս տերու-
թիւններն են Սպանիա, Անգլիա,
ճիպրաթաւ, և Ֆրանսա՝ ճէ-
ղայի զորութեան և Սպանիոյ
Մարդի մէջ քաղաքականու-
թիւնը պարզ է : Սպանիա կա-
մառ Սիբիլիկան եղբրքն, որ յան-
գիման է Սաուդուլիոյ, կը նկա-
տէ իրը մի երկարութիւն, կամ իրը
յաւելուած թերակիցիւր : Այս
զգացումն աւելի ոգեւորած է,
նեղուցէն անդին սպանիական
գործընդուններու յիշատակով,
Սպանիա յիշուար նոյնպէս նաեւ
այն պատմական կապերն որք
կը միացունեն զինք Մարդիտ-
նական այն ժողովուրդին՝ առ որ
կը պարտաւորին իր նախահայրք
իրենց քաղաքակրթութիւնը :

Այս իրողութիւնը բաւական
նաշուցիչ տարերք են, Սպանիոյ
ցանկութիւնները անուանելու և
զանոնք բացատրելու համար,
զորո ունի Մարդի նկատմամբ,
որ՝ եզերց քանի մը կէտերուն
վրայ ոտք դրաւ :

Սակայն Սպանիոյ բոլոր ծան-
րախոհ մարդիկ լուս դիտեն, որ
իրենց հայրենիքը չունի երբեք
այս ժամանակ իրականութիւնը
իր յառաջնադարութեանց հետա-
մուտ ըլլալու համար : Բան մը
միայն կը ինքնին նոյնք, այսինքն
Սպանիոյ իրաւունքներն աւելի
նպատակաւոր առիթներու վերա-
պահել : Նախանձու հակողու-
թեամբ մը կը հակեն արգելելու
համար ուրիշ տերութիւն մը որ
ուզէ հաստատուիլ օրին մէկ ի-
րենց երկրին կեցի ուղած տե-
ղերին :

Այսպէս Մարդի մէջ Սպանիա
բնական հակառակորդն է Անգ-
լիոյ, որ արդէն ճիպրաթաւի
միջոցաւ Միջերկրականի մօտից
միջոց տեղ ըլլալով, պիտի ուզէ
միւսին ալ տիրանալ ի թանձր
և օրուն առեւտրական թէ այլ
ձեռնարկութիւնը՝ կարծես միշտ
ափրիկեան եզերց վրայ յարտա-
ւել և կանխամեծար դիրք մ'ապա-
հովելու համար կըլլան : Անգլիոյ
այս յամր այլ յարտաւ գործու-
ղութիւնը նպատակաւորած է
թանձրի մէջ իր ունեցած ներ-
կայիչն, Պ. Հէյլի գործութիւնն :
Պ. Հէյլի գիւնանալիտական և հիւ-
ղատական ակումբին աւագա-
գոյնն է, վստահի արդէն քառա-
սուն տարիէ ի վեր Մեծին Բրի-
տանիոյ ընդհանուր հիւղատակ-
աւորած կը վարէ, զոր յառաջա-
դրին կը վարէ իր հայրը : Պ. Հէյլի
մարդեան բարուց կատարեալ
ընտելութիւնն և երկրին մէջ ու-
նեցած իր անձնական յարաբե-
րութիւնները նշանաւոր աղբե-
ցութեան տեղ կընեն զինքը :

Իսկ Ֆրանսայի ի Մարդ շահը
չափ պարզ է, որ կը կայանար
կըլլար թաւ, մեր Ալժերիոյ
գաղութականութեան սահմանակից
երկրին հետ լու յարաբերու-
թիւններ պահուելուն մէջ, նոյն-
պէս մեր շահը կը պահանջէ բո-
լորովին խաղաղաբարական և կա-
տարեալէն օրինաւոր աղբեցու-
թիւն մ'ունենալ երկրի մը մէջ
որմէ կախումն ունեցող շատ
կողմանք, դէշ հաստատուած
իշխանութեան մը կապերով կըց-
ուած, իրը որք և ապաստանա-
րան կը ծառայեն հարաւային Օ-
րանի ապստամբութեանց : Այս
աղբեցութիւնն ի գործ կը դրուի
արդեամբ, և երկու երկրաց բա-
րեւաւորութեան համար, ինչպէս

կ'աղաղացուի Սի Սիման Պեն
Գառաւորի զպաւմալ, որ իր
պարտութենէն ետեւ երկար տա-
րիներ Մարդի երկրի քաղաք-
վերջապէս անձնատուր եղաւ,
երբ ցեղին թշնամութեանը զոհ
գնաց :

Այս վերջին ատեններս շատ
օտար թերթեր խօսեցան Մարդ-
քի մեր ներկայիչին՝ Ուալդաթ-
էնէին հետ ունեցած յարաբե-
րութեանց վրայ : Այս գործին
վրայ արուած մանրամասնութիւնք
առհասարակ սխալ են : Յիշեալ
ճէրիֆն, որ Մարդաբէն կըսերի
կանանց կողմանէ, և որուն նա-
խահայրք ատենք օրինաւորած
են Մարդի, մեր ներկայիչ Պ.
Օրաշիպէն խնդրած և ստացած
է գաղութական պաշտպանութիւնը :

Նախանձութիւններ յարգող մեր
պաշտպանութիւնը զոր շնորհ-
քներ պիտի պիտի անձնաւորութեան
մը, որ իր ծննդեամբ, հարստու-
թեամբն ու բարեգործութեամբ
ժողովրդականութիւն շահած է,
և որուն հոգեւորական իշխանու-
թիւնը կը տարածի քաղաքի
Միջերկրականի վրայ, որոց քա-
ռասուն հազարէն աւելին մեր
Ալժերիոյ հայտնակներն են :

Ձանքեր կ'զան Սուլթանն հա-
ւատացնելու իր թէ մենք կու-
ղէնք ի վնաս իրեն Երկրի
գահն հանել : Ստորակարգեալ
պաշտօնեաներ Յէտի արեւունայ
մէջ խաղը խաղալ կուզեն զու-
նազան եղանակներով անհան-
գիստ ընելու համար մեր պաշտ-
պանեան, ունոր ընտանիքն և
յաճախորդները :

Մեր դեռապան, ինչպէս իր
պարտաւորութիւնն ու իրաւուն-
քն էր, միջամտեց ի նպատակ
մեր պաշտպանելուն : Մեր նպա-
տակաց լուսութեան մասին ճար-
տիկութեամբ կարողացաւ համա-
գին մի հաղթել, և այնպէս ա-
մեն կերպով իրաւացի եղաւ այս
խնդրին մէջ : Հակառակ բազ-
մազան դաւերու և շատ լրագ-
րաց փորձան, մեր ներկայիչին
պահանջները լուսեցան և Ու-
ալդաթի կառավարիչը պաշտօնանկ
եղաւ :

Ահաւասիկ, կ'եզրակացունէ
Թան, թէ ինչ բանի կը յանգի
այն գործն՝ որուն համար օտար
երկրներու մէջ զրոյց հանել
ուզուեցաւ : Այս գործն ինչպէս
տրեւեռեան երկրներու մէջ,
նոյնպէս ի Մարդ իր կարգա-
դրութեան մէջ սահմանադրա-
յութիւնն մը չունի :

Լոնտոն, 27 Մայիս. - Այսօր Հա-
տարակայ խորհրդարանին մէջ
նորոգող հարցումներ պիտի ուղ-
ղուին Պ. Կառաթիմի, Դեպա-
նախարարի վերաբերեալ բա-
նակցութեանց վրայ :

Բեռլին, 27 Մայիս. - Այսօր Լոն-
դոնի մէջ կը ծանուցանեն թէ, Բե-
ռլինի Կառաթիմի քաղաքագետ Կրե-
սէր և Արեւելեան Միջերկրի ընդ-
հանուր կառավարիչ Անուշիկի
պաշտօններն իրարու հետ պիտի
փոխանակուին :

Պեքին, 26 Մայիս. - Բեռլինի Կառա-
թիմի համադր լուրերուն նայելով,
Մեքսիկոյ կառավարիչ Տոնտուօֆի
Գորտաբօֆ իշխան ինչեալ քաղ-
քին մէջ բռնուած և բռնադա-
րուած Պարսիկներն արձակեց :

Պեքին, 27 Մայիս. - Երեկ Կառա-
թիմաւ Անհալի սեպուհին (Զե-
նեւ) ամուսնութիւնն ընդ երե-
զապէս իշխանուեցաւ, կրտսեր
դուստր Հէսի Պրեմիէրի վերջէն
սեպուհին Բաղդաթի նշանաւոր
անձնք ներկայ էին :

ՆԵՐՔԻՆ

Յիշեալէն Մանթիթի կը գրեն
թէ, Արեւելեան Բուսիլի նորոն-
տիր կառավարիչ Կաթիլի Քրիս-
տովի վաշա, առաջիկայ շաբ-
թուն սկիզբները Կ. Պոլիս դալու
պարտաւորութիւն կը տեսնէ :

Վերոյիշեալ թերթն առանց
ստուգութիւնն ապահովելու դը-
րոյց մը կը հրատարակէ, թէ նախ-
կին Եէնի իւլ Խալաֆ Խալաֆ
էֆենդի, որ քանի մը տարիէ ի
վեր Մէքքէ քաղաքէն էր, մեռել
է քանի մ'ատենէ հետեւ կըսած
նիւանդութեան կը տեսնէ :

Ներքոյն և Ավիլի յոյն թեր-
թերն որ գաղաքման գառա-
պարտուած էին, կառավարու-
թիւնն շնորհ ստանալով վերադա-
նալու հրատարակուի սկսած են :

Պոսթոն Էփրսիլէն լրագրող կը
պատմէ թէ, Ալեքսանդրիոյ նա-
խար անձ մը՝ իրեն այցելուե-
լուն յայտարարեց է որ Կորսոն
գործաւոր ինսուրցեր է Անգլիոյ
կառավարութեան՝ որ իսլամա-
թիւնը պիտի ընդունի, եթէ
անգլիական բանակ մը չըրկուի
զինքն ապստամբ համար :

Այնպէս է թէ, մինչև որ առ-
տիճան ստուգութիւն ունի այս
լուրը :

Միւսիկէն իշխանութեան թէ,
այն քաղքի քանի մը հրեայ մո-
հառականներ արտօնութիւն իրեն
գրէր իր տեղւոյն ընդհանուր
կառավարիչին, գործանի և կառ-
ւի գործարան մը բանալու հա-
մար : Նաեւ խնդրէ են որ այս
գործարանին արտադրութեանց
արտաճուրդը զերծ ըլլայ մաքսա-
յին տուրքէ :

Բնդհանուր կառավարիչն այս
խնդրին հարցադրէ է հանրային
չինութեան նախարարութեան :

Կըսուի թէ Կրեմլի կուսակալ
Յոթիտաի Կալայի խնդր մա-
տուցուէր է, Գանիայէն մինչև
Թուրքիա երկաթուղիի մը շինու-
թեան արտօնութիւնն ստանալու
համար :

Հաղիգաթ լրագրող կը պատմէ
թէ, առաքիտական Լայոն ընկե-
րութեան ամառ 19ին Պոթոմէն
մեկնող շաբաթուան ճանգորդնե-
րէն Թալաթ անուն հայ մ'իւր-
դինքը ծովը կընտէ : Նաւապե-
տն իսկոյն նաւը կը կեցուցնէ և
կը յաղիգ ծովանային աղաւթի
նաւին մէջ գտնուող բոլոր ճա-
նորդը նամակ մը կը զրկեն Հա-
գիթաթի, իրենց գահունիկու-
թիւնն յայտնող, նաւապետին այս
գովելի ընթացքին համար :

ԶԱՆԱԶԱՆՔ

Բրոքլինտոն վիլլարի՝ լրատ Աշ-
պուրտալի թանգարանէն գնած
է, ի հաշիւ Իտալիոյ հանրային
կրթութեան նախարարութեան,
խաղաղական ձեռագրաց հաշակա-
ւոր հաւաքածոյն :

Այս հաւաքածոյն կը բաղկա-
նայ երկու հազարէն աւելի ձե-
ռագրերէ, որք խիստ մեծ կա-
րեւորութիւն ունին Իտալիոյ պատ-
մութեան և գրականութեան հա-
մար :

Ասոց մէջ կան ճանթէի երկ-
նային Կառաթիմի կողմէն շատ
ձեռագրեր : Եւրոպիոյ բոլոր տե-
րութիւնը կ'աշխատին իւրացու-
նել այս ձեռագրերները :

Փարիզի աղագային Մատենա-
գարանը (Գալլիթէք Նախօնալ)
իր պարունակած գրեանց ցանկը
վերջերս նորէն շինած է :

Հոն գտնուող հատորներուն
թիւը 2 միլիոն 3 հարիւր հազարի
կը հասնի : Ձեռագրաց սենեա-
կին մէջ կը գտնուին 92 հազար
հատոր կազմեալ, անկազմ կամ
քարտէզներու մէջ պահուած,
նոյնպէս 144 հազար միտալին
ամեն գալուց միտալինեալ թէ՛
գաղղիական և թէ՛ օտարագիր :
Պահարանին մէջ ամփոփուած կան
ամենէ թանկագին հատորներ,
որոց թիւն 80 հազարի կը հաս-
նի : Միով բանիւ Գաղղիացեայ
աղագային Մատենադարանն Սու-
րպայի ամենէ հարուստ և ա-
մենէ հին մատենադարանն է :

Հետեւեալ թիւերէն կարելի է
գուշակել այս վերջին տարեկնե-
րու մէջ եղած մտադրական
շարժման յառաջդիմութիւնը :
1869ին աշխատութեան սրահը
(ուր յաճախողը կը կարգան և
կամ կը գրեն) 24,000 մարդ կը
պարունակէր, իսկ 1883ին սկը-
սաւ պարունակել 70 հազար
մարդ :

Գրաւորի բանաստեղծին դա-
տն և Պիլմարք իշխանի մէկ
նոր նամակն ի խնդիր յարուցին
լրտեսութիւնն ու լրտեսները Այս
տալիկ Կառաթիմի հետեւ-
եալ կը պատմէ :

1859ին, Իտալիոյ պատերազ-
մին ժամանակ, Պարպաքի հը-
րանատարութեան տակ գըս-
նուող բանակը իշխանայն կըս-
պասէր : Փաղկացող յառաջա-
պահ գործն այս եղբրութեանց
վրայ առաքիական լրտես մը ձեռ-
բակալեցին :

Առաջին հարցաքննութիւնն ըլ-
լալէ ետեւ զորպետին քով տա-
լին զինքը :

Արեւմ, ըսաւ Պարպաքի,
հակոյտեցաւ որ դուն Աստրա-
քի լրտես մ'ես :

Այո, տէր :

Կուգի մեզի ծառայել ի-
բըր լրտես :

Ո՛չ, տէր :

Հաւ ուղեմն, աղաւ ես :
Թախի և ըսէ Աստրաքի թէ,
երկու ժամէ ի վեր իրենց կ'ըս-
պատմէ և սիրտ կը նեղանայ :

Թիւթերի գործակալութիւնը
հետեւեալ հեռագիրը կը հրա-
տարակէ, որ ուղղուած է Ալ-
րիլ 30 թուով Փարթաւէն և
ընդունուած Բիւնութի ճանաբա-
յով. - Անգլանդի չորս հան-
քերու գործաւորը գործադու-
լէրին, ինչոքով որ ջնդուի այն
կանոնը՝ որ կը հրամայէ հա-
գուտին հանել և խուզարկել
գործաւորներն՝ երբ սոքա աշ-
խատութեան վերադառնան : Ա-
սոց կացութիւնն այնքան ըս-
տանալից է որ բոլոր բնկերու-
թիւնը ոտակալութեան միջա-
մտութիւնը պահանջին :

Երեկ գործաւորներն ուղեցին
գաղղիական բնկերութեան գոր-
ծարանայ կրակները մարել : Այս
փորձն ահագին կուռի մը տեղի
տուաւ : Դործադուլ ընդունուին
գլխաւորն սպանուեցաւ գաղ-
ղիական բնկերութեան գործա-
ւորի մը կողմանէ : Նոյնպէս ըս-
պանուեցան չորս սպիտակ մարդ-
և շատեր ալ վիրաւորուեցան :
Բոլոր գործաւորներն ու խա-
նութիւնը ողբուցան և գոր-
ծադուլ ընդունուին խումբ խիստ
յուզման և զրդուման մէջ կը-
գանուի : Ասանցիկ գրեթէ չորս
հազար հագի վողպիներու մէջ
չըլաղայելով կը թափառին՝ ի-
րենց գլխաւորին մարմինը կը-
րով : Բաղմաթիլ ոտակալներ կը
զրկուին այն տեղերը :

